

Tura v park Puez Odle, v daljavi se bohoti mogočen Roes de Putia, po tirolsko pa Peitlerkofel.

DOLOMITI Z GORSKIM KOLESOM

PRVA MISEL, KI SE MI OBIČAJNO PORODI, KO KDO OMENI ITALIJANSKE DOLOMITE, JE SMUČANJE, BELE POLJANE IN LEPO UREJENA SMUČIŠČA. NATO BI MORDA POMISLILA NA NAVPIČNE STENE, KI ŠTRLIJO IZ KOPASTIH HRIBOV IN NA ŠTEVILNE PLEZALNE POTI – FERATE. ALI PA NA ŠTEVILNE CESTNE PRELAZE, POLNE CESTNIH KOLESARJEV IN MOTORISTOV. AMPAK TO ŠE ZDALEČ NI VSE, KAR DOLOMITI NUDIJO. TU JE TUDI OGROMNO VOJAŠKIH CEST, MULATJER IN PLANINSKIH POTI, KJER POLEG PLANINCEV NAJDEMO SVOJ PROSTOR GORSKI KOLESARJI.

Kot vsako leto sva z Lodom tudi letos v okviru Kluba gorskih kolesarjev Volja organizirala tradicionalni večdnevni bajkerski izlet v tujino – letošnji cilj, pravzaprav postojanka, je bil San Vigilio pod Kronplatzom v bližini Brunica. Zbralo se nas je kar 25 navdušenih kolesarjev. »Šotorili« smo v kampu Al Plana, od koder smo vsak dan odkolesarili v eno smer. No, če povem čisto po resnici, smo si po potrebi pomagali z avtomobili. Prvi dan smo kolesarili pod vršaci gorskih skupin Fanes in Sennes, naslednji dan smo osvojili Kronplatz in oddirkali v dolino po panoramski poti številka 8, za zaključek pa smo tretji dan pokukali na visokogorske pašnike v nacionalnem parku Puez-Odle s startom v San Martinu in Badia.

Nad kočo Fanes je postala pot strma in zahtevna.

TURA OKOLI GORSKIH SKUPIN FANES IN SENNES

Dolomiti – na kratko jih lahko opišemo kot gorsko skupino, kjer se iz travnatih poljan dvigujejo v višave skalnati masivi, ki se nam prikazujejo kot impresivne šarmantne skalnate katedrale, katerih barva se s sončno svetlobo spreminja od bele do živahno oranžne v sončnem zahodu. Med temi vrhovi so med izoliranimi dolinami speljane številne večdnevne pohodne poti, znane pod imeni Vie alte delli Dolomiti, stare dolomitske poti. Pot številka 1 se pričinja pri jezeru Lago di Braies v bližini San Vigilia in se po približno 125 km zaključi v bližini Bolzana. Po delu te poti je speljana tudi gorskokolesarska tura, na nemškem gorskokolesarskem spletu poznana po imenu Fanes-Sennes Runde. Ta tura sodi med klasične dolomitske ture, kjer ni izziv tehnična zahtevnost, saj je v glavnem speljana po makadamskih poteh, težavnost ji daje naklon klancev in skupna višinska razlika. Lepota, pravzaprav slava te ture je v razgledih in v čudoviti pokrajini, lepih planinskih jezerih, cvetočih travnikih, polnih svizcev, ki se nastavljajo občasnim obiskovalcem, kljub temu da jim je že davno zmanjkalo čokolad Milka. Morda si pa želijo obnoviti zalogo, kdo ve?

Ker so bile napovedane popoldanske plohe, smo se v zgodnjem jutru z avtomobili odpeljali do kočice Rifugio Pederù na višini 1548 m, od koder smo odkolesarili po desni, dobro prevoznih in serpentinasti makadamski poti v strm breg. V zgodnjepoletnem jutru je bil zrak prijetno hladen in zlahka smo premagovali višino mimo gorske kočice Rifugio Fànes, ki ji Ladinci pravijo Ücia de Fànes, vse do slikovitega jezera na prelazu Limojoch na višini 2170 m. Kljub temu da smo zaradi strmine le s težavo ostajali v sedlih naših konjičkov in smo nekateri občasno morali nekaj višincev prehoditi, so nam razgledi po okoliških masivih in zaostrenih skalnatih vrhovih poplačali vse muke ob vzponu. Pokrajina, ki nas je spremljala, se je spreminjala iz trenutka v trenutek – nekaj časa je bila vsa upuščena, izropana, tako rekoč lunatična, nato pa so se pred nami razbohotile cvetoče poljane, polne drobnih cvetic in mehke visokogorske trave. Na travnikih pa je bilo polno lukenj, iz katerih so kukali svizci, ki so nas zvedavo opazovali.

Na prelazu se je začel prvi spust, ki v osnovi ni bil nič posebnega, ampak kljub vsemu je bil zaradi grobega gramoznega kolovoza kar zahteven, saj bi lahko bil ob nepozorni vožnji vsak napačno postavljen kamen usoden. Pot so nam dodatno popestrili ogledi lokalnih znamenitosti, slapov na reki Fanes, okoli katerih vodi zavarovana plezalna pot, in starega mosta, Ponte alto, pod katerim v globoki soteski žumi rečica Travenanzes. Po teh kratkih

oddihih je sledil nov vzpon do naslednje kočice – Rifugio Ra Stua, sprva precej dolgočasen, saj je potekal po asfaltni cesti. Kmalu za kočico smo prišli do razcepa, kjer smo se morali odločiti med dvema variantama – ali naravnost po strmih in duhomornem makadamu do kočice Rifugio Sennes ali po alternativni poti številka 9, ki je bila označena kot zahtevna kolesarska pot. Kljub temu da je nismo poznali, smo se enoglasno odločili zanjo. Ni nam bilo žal – ta pot nas je sprva vodila po strmi in serpentinasti mulatjeri, relativno ozki in pred kratkim urejeni, ki nas je pripeljala do naslednjega visokogorskega jezera, Lago di Fodara, od tam pa se je pot vila vzdolž brega nad planino Fodara. Ta del poti me je spominjal na zelo obiskano pot pri nas – na mulatjero od Savice na Komno, ki bi bila ravno tako v celoti vozna, če bi jo uredili, in nato na pot mimo Planine na Kraju pod Bogatinom.

Sledil je le še končni spust po stari vojaški cesti, deloma makadamski in deloma betonski, ki je občasno imela kar strah vzbujajoči 22 % klanec, to je cesta s številnimi serpentinami, speljana v strmi steni. Za tiste s slabimi zavorami ali živci vožnja ni bila prijetna, vsem pa so na koncu smrdele zavore. Pogled nazaj v steno, kjer je speljana ta pot, je bil kar mogočen. In da, dobro, da nam ni bilo treba tam gor voziti, ne bi bilo lahko. Kljub temu da so nas ob kočici čakali avtomobili, smo raje s kolesi oddirkali po sprehajalni poti vzdolž dolge doline, vse do avtokampa v San Vigiliu, kjer nas je čakalo že pripravljeno testo za pice. Kako prijetno je, ker vse žene ne kolesarijo in nas raje razvajajo. Zadovoljni po opravljeni lepi poti in polnih želodčkov smo se odpravili spat.

TURA PO KRONPLATZU

Druga tura je imela čisto drugačen »okus« – to je bila tura na kopast hrib, Kronplatz, visok 2277 m, vrhni del hriba je gol in travnat, pobočja pa so porasla z gostimi smrekovimi gozdovi, v katerih se skrivajo številne planinske potke, med katerimi je zelo priljubljena panoramska pot številka 8, ki se vije po dolgem grebenu v zahodni smeri. Za vzpon smo si izbrali direktno pot iz avtokampa do prelaza Furcia, kjer smo zavili na makadamsko cesto, ki nas je pripeljala vse do vrha. To je cesta, po kateri je letos potekala visokogorska etapa dirke Giro d'Italia. Baje so za dirko to makadamsko cesto pometli, da je bila čisto gladka, vendar se ji ob našem obisku to ni več poznalo. Kar pa je na dirko spominjalo, so bile table, postavljene na vseh 13 serpentinah, posvečene v spomin na velike in preminule zmagovalce Gira v preteklosti, na prvih serpentinah so bile slike najstarejših zmagovalcev, pa vse do Marca Pantanija na zadnji serpentinah. Po dolgem vzponu so

Sprehajalna pot v dolini od kočice Pederù proti San Vigiliu, kjer je dovoljeno tudi kolesarjenje.

Vzpon na Kronplatz je potekal po makadamski cesti, vse serpentine so bile označene s tablami v spomin na velike in preminule zmagovalce Gira d'Italia.

nam počitek, okrepičilo in klepet na vrhu prijali, ko smo si napolnili baterije, smo se pognali v smeri panoramske poti, po kateri smo od užitek in veselja kar vriskali. Za zaključek nas je čakal še dolg povratek po asfaltni cesti, ki se je vila po grebenu Kronplata vse do San Vigilia. Ob opazovanju okolice in domačinov, ki so na strmih travnikih pridno kosili travo in jo spravljali, nam je pot kljub vsemu hitro minila.

TURA V PARK PUEZ-ODLE

Zadnji dan smo pokukali v vznožje »špičakov«, ki pravzaprav niso »špičasti«, temveč bolj debelušni, čokati in skalnati ter se bohoto nekje med Kronplatzo in Val Gardeno. Tokrat smo začeli turo v San Martinu in Badia, kjer smo sprva odpujsali po asfaltni cesti v breg, nato pa smo zavili na lepo makadamsko cesto. Tretji dan nam je prijal bolj lagoden vzpon, saj smo lahko klepetali in se razgledovali, med vzponom pretežno v severovzhodno smer, kjer smo v prvem planu videli Kronplatz in dolg greben, ki smo ga predhodni dan prepeljali, v daljavi pa smo prepoznavali Glossglockner, Johannisberg in ostale vrhove v avstrijskih Visokih Turah. Ko smo prišli prek prvega sedla in pokukali na južno stran, nam je zastal dih – kar naenkrat se je pred nami razbohotila mogočna skalnata gora, po domače – ladinsko Roes de Putia, po tirolsko pa Peitlerkofel, pod njo pa je sredi travnate planjave na naš obisk čakala kočja Ütia de Göma na višini 2030 m. Z veseljem smo se usedli, se malo okrepičali in se nastavili soncu, nato pa nadaljevali s svojo potjo proti naslednjemu sedlu in naslednjim visokogorskim planinam in pašnikom. Tam smo uživali na soncu in v razgledih, žal pa smo se morali obrniti, saj nas je tisti dan čakala še dolga pot domov. Tokrat sem se pri povratku pridružili skupini, ki si je izbrala zahtevnejši spust. Po začetnem zahtevnem prehodu po ozki izpostavljeni in slabo shojeni potki, ki smo jo previdno prepešačili, naš je čakal dolg in čudovit spust po lepi enoslednici v borovem in smrekovem gozdu. Tekočo vožnjo po iglicah in skalcah so le občasno prekinjala debela padlih smrek, ki smo jih morali premagati peš. Na spustu smo tako uživali, da smo vsi imeli usta do ušes, ko smo pri avtih spravljali kolesa in popili prisluzeno pivo.

EPILOG

Ta dežela nosi edinstven pečat, saj tukajšnji domačini niso ne Italijani ne Tirołci, temveč Ladini, ki še vedno ohranjajo svojo individualnost in posebnost, kar se zrcali tudi skozi lasten jezik

Z vrha Kronplata smo se spustili po lepi enoslednici, ki je bila v vrhnjem delu speljana med resjem in cvetočimi azalejami.

– ladinsčino, katere korenine izvirajo v stari latinščini z vplivi retoromanskega jezika. Poznavanje italijanskega ali nemškega jezika prav nič ne pomaga, da bi razumeli domačine, ko se med seboj pogovarjajo v svojem jeziku. To, kar smo ob tokratnem obisku videli, je le drobtinica vseh lepote, ki jih nudijo Dolomiti. Če samo pomislim na bližnjo Mizurino, čudovit kraj ob jezeru, kjer so na severni strani tiste tri slavne špičke – Tre cime di Lavaredo, na južni strani pa se bohoto mogočen Monte Cristallo, pod njim pa Cortina d'Ampezzo. Ali pa mogočna gorska skupina Sella, okoli katere se vijejo štiri doline, ki jih povezujejo štirje prelazi, na južni strani pa jih varuje Marmolada, s 3342 m najvišji vrh Dolomitov. Poleg tega pa so tu tudi številni večji kraji, ki jih še ne poznam, še več pa je majhnih krajev, od katerih vsak nosi svoj pečat, zgodovino in lepoto. Med vsemi temi kraji pa se vijejo številne poti, od velikih pa do komaj vidnih enoslednic. Ne, zagotovo nam ne bo zmanjkalo možnosti za nova raziskovanja Dolomitov.

Denis Glavič Cindro

Foto: Denis in Lado Glavič Cindro

SPLOŠNI PODATKI

(GPS: <http://www.kgkvolja.si/opisi/stvigil/stvigilopis.htm>)

Dostop: Ljubljana–San Vigilio (290 km, 3h 50 min)
– predor Karavanke, Spittal, Lienz, Dobbiaco, prelaz Furcia, San Vigilio

Nastanitev: avtokamp Al Plan

Zemljevidi: Tabacco št. 031, 1:25.000, Dolomiti di Braies (Marebbe), št. 33 Val Pusteria (Brunico), Kompass št. 617, Cortina d'Ampezzo

1. Tura okoli gorskih skupin Fanes in Sennes

Izhodišče: San Vigilio ali Rifugio Pederü (12 km iz San Vigilia)
Oznake: poti št. 10, 6, 9, 7, smer Rifugio Fanes, Ra Stüa, Fodara, Pederü, krog v obratni smeri urinega kazalca
Čas vožnje: ca. 4 ure
Dolžina poti: 39 kilometrov, start pri koči Pederü, povratek v San Vigilio
Višinska razlika: 1.310 metrov
Težavnost: ●●●●

2. Tura po Kronplatu

Izhodišče: San Vigilio
Oznake: cesta št. 1 do prelaza Furcia, nato po cesti do vrha, spust po cesti št. 8, povratek po cesti št. 12
Čas vožnje: ca. 4 ure
Dolžina poti: 36 kilometrov
Višinska razlika: 1620 metrov
Težavnost: ●●●●

3. Tura v park Puez - Odle

Izhodišče: San Martino in Badia
Oznake: po cesti v smeri Antermoia, po makadamski poti do kočje Ütia de Göma, nato po cestah št. 5 in 35, lažji povratek po cesti št. 35 ali zahtevnejši in deloma izpostavljen povratek po cesti št. 9
Čas vožnje: ca. 3 ure
Dolžina poti: 25 kilometrov
Višinska razlika: 1250 metrov
Težavnost: ●●●● ali ●●●●● (20 minut pešačenja)